

**EGZAMIN MATURALNY
W ROKU SZKOLNYM 2018/2019**

JĘZYK POLSKI

POZIOM ROZSZERZONY

FORMUŁA DO 2014

(„STARA MATURA”)

ZASADY OCENIANIA ROZWIĄZAŃ ZADAŃ

ARKUSZ MPO-R1

MAJ 2019

Temat 1. Podróżowanie jako możliwość poznania siebie i świata. Analizując i interpretując fragmenty *Ludzi bezdomnych* Stefana Żeromskiego i *Podróży* Stanisława Dygata, wykaż, czym dla bohaterów było podróżowanie.

1. ROZWINIĘCIE TEMATU (można uzyskać maksymalnie 26 punktów)

1. Zasada zestawienia, np.: (0–2)

- a. w obu fragmentach zaprezentowana została podróż pociągiem,
- b. odmienne przyczyny i charakter podróży (podróż w celach ekonomicznych; konieczność opuszczenia domu a podróż w nieznane – podróż turystyczno-krajoznawcza; podróż jako doświadczenie intelektualne i egzystencjalne),
- c. różni bohaterowie podróżujący (prosta kobieta, bohaterka z ludu – erudyta, esteta, artysta),
- d. odmiennosc postaw i refleksji bohaterów,
- e. odmienna narracja.

2. Postawy i refleksje bohaterki *Ludzi bezdomnych*, np.: (0–5)

- a. ambiwalentność postawy wobec podróży (np. ciekawość i przymus),
- b. niechęć do opuszczenia/porzucenia domu,
- c. żal, smutek z powodu konieczności wyjazdu,
- d. strach, lęk przed podróżą w nieznane,
- e. niepewność, zagubienie wynikające z nowego doświadczenia,
- f. poczucie obcości,
- g. nadzieja związana z nieznaną przyszłością,
- h. naiwność w ocenie sytuacji,
- i. lekceważąca postawa wobec zaistniałej sytuacji jako próba oswojenia lęku z nią związanego,
- j. poczucie wyróżnienia, wyższości wobec tych, którzy pozostają.

3. Postawy i refleksje bohatera *Podróży*, np.: (0–5)

- a. ambiwalentność postawy wobec podróży (np. smutek i ulga),
- b. żal z powodu opuszczenia Rzymu,
- c. rozczarowanie pobytem we Włoszech,
- d. znużenie, zmęczenie, przesyt,
- e. poczucie niezależności i odrębności, gwałtowne przeżywanie uczuć, wrażliwość (indywidualizm),
- f. poczucie obcości wobec piękna natury i architektury,
- g. poczucie własnej nicości, marności wobec piękna świata i dorobku kultury,
- h. niemożność podziwiania piękna motywowana wiedzą na temat relacji estetyki i etyki,
- i. pogarda wobec typowego (turystycznego) odbioru pejzażu natury i kultury włoskiej.

4. Sposób zaprezentowania postaw i refleksji bohaterki *Ludzi bezdomnych*, np.: (0–5)

- a. narracja trzecioosobowa, personalna (perspektywa Wiktorowej),
- b. mowa pozornie zależna,
- c. stylizacja językowa (wprowadzenie do narracji i monologu określeń i zwrotów językowych typowych dla bohaterki), język mówiony, potoczny, z elementami gwary,
- d. monolog wewnętrzny jako wyraz rozterek bohaterki,
- e. emocjonalność wypowiedzi (monologu), np. funkcja wykrzyknienia, wielokropka, doboru

- słownictwa),
- f. liryzacja prozy w opisach jako sposób kształtowania nastroju,
- g. metaforyzacja uczuć w opisie pociągu (słownictwo emocjonalnie nacechowane, rozbudowane struktury znaczeniowe),
- h. sen jako odbicie obaw i nadziei bohaterki.

5. Sposób zaprezentowania postaw i refleksji bohatera *Podróży*, np.: (0–5)

- a. narracja pierwszoosobowa,
- b. subiektywizm (oglądanie świata przez pryzmat uczuć i filtr skojarzeń),
- c. refleksyjność narracji,
- d. dominacja stylu wysokiego (artystycznego), użycie wysublimowanych środków artystycznego wyrazu,
- e. erudycyjność – swobodne operowanie odwołaniami do kultury i historii,
- f. ekspresywność wypowiedzi (np. funkcja pytań, słownictwa nacechowanego emocjonalnie, powtórzeń),
- g. dygresyjność, asocjacyjność jako zasada kompozycji fragmentu.

6. Konteksty, np.: (0–1)

- a. kontekst literacki,
- b. kontekst filozoficzny.

7. Podsumowanie 0–3

pełne, np.: funkcjonalne i pogłębione uogólnienie wszystkich aspektów ujętych w temacie, a dotyczących podobieństw i różnic wynikających z zestawienia tekstów; (3)

częściowe, np.: funkcjonalne uogólnienie wybranych aspektów ujętych w temacie, a dotyczących podobieństw i/lub różnic wynikających z zestawienia tekstów; (2)

próba podsumowania, np.: uogólnienie jednego z aspektów ujętych w temacie, a dotyczącego podobieństw lub różnic wynikających z zestawienia tekstów. (1)

Temat 2. Analizując i interpretując utwory *Ostatnia piosenka wędrownego czeladnika Jarosława Iwaszkiewicza* oraz *Pożegnanie Zbigniewa Herberta*, porównaj kreacje podmiotów lirycznych oraz ich postawy wobec świata.

1. ROZWINIĘCIE TEMATU (można uzyskać maksymalnie 26 punktów)

1. Zasada zestawienia, np.: (0–2)

- a. liryka osobista, wiersze należą do tzw. utworów ostatnich,
- b. podobna sytuacja liryczna: żegnanie się ze światem,
- c. podobna rola natury: czynnik wyzwalający refleksje,
- d. różny typ liryki: inwokacyjna – bezpośrednia (wyznania).
- e. różny nastrój: smutek, rozpamiętywanie (ton elegijny) – spokój (ton refleksyjno-filozoficzny).

2. Kreacja podmiotu, jego postawa wobec świata w wierszu Iwaszkiewicza, np.: (0–5)

- a. podmiot nie ujawnia się bezpośrednio w tekście,
- b. interpretacja tytułowej metafory: *wędrowny czeladnik* (np. wędrowka metaforą życia, „uczeń świata”),
- c. emocjonalnie związany z różnymi elementami świata,
- d. świadomy bogactwa mijającego życia,

- d. dramatycznie żegnający się ze światem, świadomy, że to ostateczne pożegnanie,
- e. akceptujący śmierć, oczekujący na nią,
- f. pogodzony z ustalonym porządkiem/z różnymi doświadczeniami życia – także bolesnymi.

3. Kreacja podmiotu, jego postawa wobec świata w wierszu Herberta, np.: (0–5)

- a. podmiot ujawnia się w tekście, pierwszoosobowy,
- b. patrzy z dystansu na swoje życie,
- c. dojrzały, mądry,
- d. pełen spokoju,
- e. szczęśliwy, mimo świadomości przemijania,
- f. akceptujący prawa natury (postawa stoicka),
- g. podziwiający piękno świata (esteta),
- h. przekonany, że śmierć jest poznaniem.

4. Sposób przedstawienia postawy podmiotu w wierszu Iwaszkiewicza, np. (0–5)

- a. rola anafory i wyliczeń (np. jako wyraz żegnania się z kolejnymi elementami świata, świadectwo bogactwa i zróżnicowania świata),
- b. prostota słownictwa i składni (świadomość nieuchronności przemijania),
- c. meliczność (rytmizacja, regularne rymy, „piosenka”),
- d. znaczenie kompozycji (paralelizm kompozycyjny, zróżnicowane nacechowanie anafory w pierwszej i drugiej strofie) dla podkreślenia dramatyzmu rozstania z życiem,
- e. załamanie regularności wiersza sylabotonicznego w strofie drugiej jako wyraz napięcia emocjonalnego,
- f. funkcja kontrastów – podkreślenie dramatyzmu odchodzenia,
- g. znaczenie epitetu (*ostatnia piosenka*) w tytule,
- h. nieokreśloność ostatniego adresata (*Ty, stojąca na ganku*), interpretacja tej postaci,
- i. nawiązanie do postawy franciszkańskiej i jego funkcja.

5. Sposób przedstawienia postawy podmiotu w wierszu Herberta, np. (0–5)

- a. klamra kompozycyjna (powtórzenie na początku i na końcu utworu słów: *trzeba się pożegnać*) i jej funkcja,
- b. kategoryczność stwierdzeń (*chwila nadeszła trzeba się pożegnać*),
- c. stylizacja na list pożegnalny (*mieszkam teraz na stoku wzgórze*),
- c. spokojny tok składniowy i jego rola,
- d. symbolika związana z odchodzeniem, umieraniem, np. znaczenie pory roku (jesień) i pory dnia (zachód słońca), symbol rzeki, brzegu, granicy,
- e. funkcja pejzażu, jego paraboliczność (pustka, dzikość, przeszkoda w dotarciu na drugą stronę),
- f. znaczenie kolorów,
- g. funkcja tytułu.

6. Konteksty, np.: (0–1)

- a. kontekst literacki,
- b. kontekst filozoficzny.

7. Podsumowanie (0–3)

pełne, np.: dostrzeżenie podobieństw i różnic w kreacjach i postawach bohaterów wobec świata; dostrzeżenie, że wiersz Iwaszkiewicza jest bardziej dramatyczny, wiersz Herberta zaś pełen deklaracji spokoju; uogólnienie dotyczące sposobów przedstawiania refleksji; (3)

częściowe, np.: dostrzeżenie podobieństw i różnic w kreacjach lub postawach bohaterów wobec świata; uogólnienie dotyczące sposobów przedstawiania refleksji; (2)

próba podsumowania, np.: dostrzeżenie podobieństw i różnic w wybranym aspekcie określonym w temacie. (1)

II KOMPOZYCJA (maksymalnie 2 punkty)

Kompozycję wypracowania ocenia się wtedy, gdy przyznane zostały punkty za rozwinięcie tematu.

- podporządkowana zamysłowi funkcjonalnemu wobec tematu, spójna wewnętrznie, przejrzysta i logiczna; pełna konsekwencja w układzie graficznym, **2 p.**
- uporządkowana wobec przyjętego kryterium, spójna; graficzne wyodrębnienie głównych części. **1 p.**

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

III. STYL (maksymalnie 2 punkty)

- jasny, żywy, swobodny, zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi; urozmaicona leksyka, **2 p.**
- zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi, na ogół jasny; wystarczająca leksyka. **1 p.**

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

IV. JĘZYK (maksymalnie 8 punktów)

- język w całej pracy komunikatywny, poprawna, urozmaicona składnia, poprawne: słownictwo, frazeologia, fleksja, **8 p.**
- język w całej pracy komunikatywny, poprawne: składnia, słownictwo, frazeologia i fleksja, **6 p.**
- język w całej pracy komunikatywny, poprawna fleksja, w większości poprawne: składnia, słownictwo, frazeologia, **4 p.**
- język w pracy komunikatywny mimo błędów składniowych, leksykalnych (słownictwo i frazeologia), fleksyjnych, **2 p.**
- język w pracy komunikatywny mimo błędów fleksyjnych, licznych błędów składniowych, leksykalnych. **1 p.**

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

V. ZAPIS (maksymalnie 2 punkty)

- bezbłędna ortografia; poprawna interpunkcja (nieliczne błędy), **2 p.**
- poprawna ortografia (nieliczne błędy różnego stopnia); na ogół poprawna interpunkcja. **1 p.**

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

VI. SZCZEGÓLNE WALORY PRACY

0–4